

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om allmänt bostadsbidrag

Till miljöutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om allmänt bostadsbidrag (RP 231/2016 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för utlåtande till miljöutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Virpi Hiltunen, undervisnings- och kulturministeriet
- konsultativ tjänsteman Sanna Pekkarinen, social- och hälsovårdsministeriet
- chefsplanerare Ilpo Lahtinen, Folkpensionsanstalten
- socialpolitisk sekreterare Eero Kivinen, Finlands Yrkesstuderandes Centralförbund - SAKKI rf
- vice ordförande Auli Piiparinen, Finlands Gymnasistförbund rf
- ordförande Rene Stolt, Alliansen för Finlands Studerande - OSKU rf
- expert Antti Hallia, Finlands studerandekårens förbund - SAMOK rf
- socialpolitisk sekreterare Silja Silvasti, Finlands studentkårers förbund FSF rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf
- Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry
- Finlands universitet UNIFI rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

I propositionen föreslås att både studerande på andra stadiet och högskolestuderande ska börja omfattas av det allmänna bostadsbidraget. Målet med reformen är att förenhetliga bostadsbidragssystemet, förbättra ställningen för studerande med höga boendeutgifter och öka jämlikheten

Utlåtande KuUU 12/2016 rd

mellan medborgarna när det gäller stöd för boende. Reformen förbättrar framför allt bostadsbidragets nivå för ensamboende studerande med låga inkomster och höga boendeutgifter. De samordningsproblem i bostadsbidragssystemet som uppstår när en person övergår från ett bostadsbidragssystem till ett annat undanröjs. Dessutom löser reformen de specialproblem som gäller studiestöd, såsom stödet för boende under sommaravbrotten i studierna.

Kulturutskottet hälsar reformen med glädje men framhåller att reformen också har vissa negativa effekter. Reformen minskar antalet studerande som är berättigade till stöd för boende med cirka 22 procent, och för en del av de studerande minskar beloppet av stödet för boende. Bostadsbidrag som beviljas per hushåll leder till att de studerande ska börja redogöra för att de bor tillsammans med någon annan eller lever i ett samboförhållande och till att behovsprövningen skärps och gör det mer komplicerat att stödja boendet för studerande.

Reformen kan också ha indirekta konsekvenser för bostadsmarknaden och de studerandes beteende, men i detta skede är det svårt att förutse dessa. På lång sikt kan reformen bidra till att ytterligare höja hyrorna för små hyresbostäder, om studenterna flyttar till dyrare hyresbostäder.

Reformen påverkas också av att propositionen genomför den indexbundna besparingen på 9,5 miljoner euro i fråga om de extra kostnader som beslutades i samband med budgetpropositionen för 2017. Det föreslås att denna besparing och de extra kostnader som överföringen av de studerande till det allmänna bostadsbidraget orsakar ska täckas genom en begränsning av de maximala boendeutgifter som godkänns i det allmänna bostadsbidraget.

Utskottet framhåller att de totala konsekvenser som reformen har för de studerandes utkomst ska granskas tillsammans med den studiestödsreform som regeringen har kommit överens om i planen för de offentliga finanserna 2017–2020. Med beaktande av höjningen av statsborgen för studielån (250 €/mån) försvagar överföringen av de studerande till det allmänna bostadsbidraget inte utkomstnivån för de studerande vars stöd för boende minskar under 250 euro i månaden.

Kulturutskottet tar i det här utlåtandet ställning till propositionen till den del den anknyter till de studerande som mottagare av bostadsbidrag. Utskottet behandlar skilt för sig regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om studiestöd och 127 d § i inkomstskattelagen (RP 229/2016 rd) i anslutning till samma reform och lämnar ett betänkande till riksdagen.

Konsekvenser för stödmottagarna

Det uppskattas att det finns färre studerande som är berättigade till allmänt bostadsbidrag än studerande som är berättigade till studiestödets bostadstillägg, men det genomsnittliga beloppet av bostadsbidrag är större än bostadstillägget. Bostadsbidraget riktas således till allt färre studerande och till personer som har höga boendeutgifter i förhållande till sina inkomster. Utskottet understryker att reformen förflyttar tyngdpunkten i det samhällseliga stöd som beviljas i form av pengar från att stödja studier till att stödja boende.

Utlåtande KuUU 12/2016 rd

Stödet för boendet bevaras minst på nuvarande nivå eller stiger för 64 procent av de nuvarande mottagarna av bostadstillägg, alltså cirka 120 000 studerande, vars bostadsbidrag stiger med i genomsnitt 59 euro i månaden.

Uppskattningsvis 22 procent av de nuvarande mottagarna av bostadstillägg, alltså cirka 42 000 studerande, mister helt och hållet sitt stöd för boende.

I och med överföringen av de studerande till det allmänna bostadsbidraget minskar stödet för boendet för cirka 54 000 studerande med minst 300 euro per år, alltså med 25 euro i månaden. För cirka 22 700 studerande minskar stödet för boende med i genomsnitt minst 100 euro i månaden. Sammanlagt 70 studerande som vårdar barn och som för närvarande får bostadstillägg mister över 100 euro i månaden.

Huvudsakligen ensamboende studerande drar nytta av att de börjar omfattas av det allmänna bostadsbidraget. För 81 procent av dem blir stödet för boende större och för 19 procent blir stödet mindre eller uteblir helt och hållet. Par och de personer som hyr en bostad med ett gemensamt hyresavtal och bor tillsammans med någon annan förlorar mest på att börja omfattas av det allmänna bostadsbidraget, eftersom allmänt bostadsbidrag betalas per hushåll. Mest förlorar de par där bara den ena får bostadstillägg, eftersom hushållets alla inkomster, alltså också makens inkomster, påverkar beloppet av det allmänna bostadsbidraget. I fråga om dem minskar stödet för boende för cirka 84 procent. I fråga om alla par minskar eller helt och hållet uteblir stödet för boende för cirka 73 procent och ökar för cirka 27 procent.

Beaktandet av bostadsbidrag som inkomst har en inverkan på bostadsbidragets belopp för sådana hushåll, främst barnfamiljer, som redan för närvarande får allmänt bostadsbidrag och där det finns en studerande som får studiepenning. Det genomsnittliga bidraget för dessa cirka 17 230 hushåll minskar med 28 euro i månaden.

För cirka 6 090 hushåll minskar bostadsbidraget med under 50 euro i månaden, för 3 550 med 50–100 euro i månaden och för 200 med över 100 euro i månaden. Cirka 13 000 barnfamiljer som får studiepenning omfattas av det allmänna bostadsbidraget. Det genomsnittliga bidraget för barnfamiljer minskar i och med reformen med 27 euro i månaden. För familjer med två vårdnadshavare minskar det genomsnittliga bostadsbidraget med 41 euro i månaden och för ensamförsörjningsfamiljer med 17 euro i månaden. De hushåll som för närvarande omfattas av det allmänna bostadsbidraget och som kommer att mista över 100 euro i månaden är i regel hushåll där det finns två studerande. Antalet hushåll som kommer att mista över 100 euro i månaden är cirka 200, varav cirka 130 är barnfamiljer.

Enligt ett sakkunnigt yttrande till utskottet lever t.o.m. 60 procent av studerande barnfamiljer redan för närvarande under fattigdomsgränsen och de planerade nedskärningarna i studiestödet och överföringen av de studerande till det allmänna bostadsbidraget försämrar på många sätt försörjningen för studerande barnfamiljer. Utöver de direkta effekterna av nedskärningen av studiepenningen och ändringarna i villkoren för det allmänna bostadsbidraget leder också höjningen av statsborgen för studielån till att studerande barnfamiljer allt mer måste bekosta försörjningen av barn med lån. I sina yttranden har sakkunniga önskat möjligheter till att med olika åtgärder för-

Utlåtande KuUU 12/2016 rd

bättra den ekonomiska situationen för studerande barnfamiljer. Som en möjlighet har föreslagits ett vårdnadstillägg till studiestödet.

Kulturutskottet ser det som nödvändigt att i uppföljningen av verkställandet av bostadsbidragsreformen utförligt utreda eventuella försämringar i de studerandes utkomst på grund av reformen och reformens konsekvenser för faktiska studiemöjligheter t.ex. i fråga om de 42 000 studerande som förlorar stödet för boende helt och hållet. Utskottet anser att de uppskattade effekterna på studeranden som har familjer är mycket oroväckande. Utskottet kommer att fokusera särskilt på detta när det behandlar regeringens proposition om ändring lagen om studiestöd (RP 229/2016 rd).

Definition av hushåll

Det allmänna bostadsbidrag som betalas till hushåll har andra konsekvenser för studerande än studiestödets bostadstillägg som är schablonmässigt och individuellt. I sakkunnigyttranden har det framförts önskemål att det vid verkställandet av lagstiftningen om allmänt bostadsbidrag ska beaktas att de studerandes livssituation skiljer sig från andra samhällsgrupper med små inkomster. Det är mycket vanligt att studerande bor i kompis- eller kollektivbostäder. I ett yttrande till utskottet har som exempel framförts att fem kvinnliga studerande som hyrt en stor familjelägenhet inte i verkligheten bildar ett hushåll i den betydelse som begreppet hushåll används vid definieringen av bostadsbidrag. Kulturutskottet konstaterar att det i allmänhet är ytterst svårt för en utomstående att objektivt definiera ett parförhållande i anknytning till begreppet hushåll mellan människor av samma eller olika kön i samma bostad på något annat sätt än på basis av vederbörandes anmälan. Det handlar också om en fråga som hör till personens privata sfär, vilket måste beaktas vid behandlingen av ärendet. I ett sakkunnigyttrande till utskottet har också påpekats att ett samboförhållande inte juridiskt innebär inbördes underhållsskyldighet.

Utskottet menar att det är ytterst viktigt att den praktiska tillämpningen av hushållsbegreppet i samband med bostadsbidrag uppföljs och att organisationer för studerande såväl på andra stadiet som för högskolestuderande ska medverka i den fortsatta beredningen av verkställandet av lagen. Kulturutskottet anför att miljöutskottet föreslår att riksdagen ska godkänna ett uttalande om tillämpningen av begreppet hushåll. (Utskottets förslag till uttalande).

Kulturutskottet understryker dessutom att myndighetsverksamheten vid bedömning av definitionen av hushåll ska vara smidig och avgörandepraxisen tydlig. Det ska vara lätt att anmäla olika boendearrangemang till Folkpensionsanstalten utan oskäligt besvär för kunden. De studerande byter bostad oftare än den övriga befolkningen, vilket innebär att den sysselsättande effekten vid definiering av de studerandes bostadsbidrag ska beaktas vid resurstilldelning till den enhet vid Folkpensionsanstalten som handlägger ansökningar om bostadsbidrag.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottet föreslår

att miljöutskottet beaktar det som sägs ovan och

Utlåtande KuUU 12/2016 rd

att miljöutskottet föreslår att riksdagen godkänner uttalandet nedan. (Utskottets förslag till uttalande).

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att det ministerium som ansvarar för bostadsbidrag tillsammans med Folkpensionsanstalten säkerställer att bedömningen av hushåll i anslutning till erhållande av bostadsbidrag genomförs på ett enkelt och smidigt sätt med beaktande av studerandes särskilda boendeformer och rätt till integritet och att innehållet och behovet av begreppet hushåll vid behov ses över.

Helsingfors 29.11.2016

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Sanna Lauslahti saml
medlem Li Andersson vänst
medlem Ritva Elomaa saf
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Petri Honkonen cent
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Ilkka Kantola sd (delvis)
medlem Kimmo Kivelä saf
medlem Mikaela Nylander sv
medlem Ulla Parviainen cent
medlem Sari Raassina saml
medlem Jani Toivola gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Kaj Laine.

Utlåtande KuUU 12/2016 rd Avvikande mening

AVVIKANDE MENING

Motivering

Regeringen föreslår att lagen om allmänt bostadsbidrag ändras. Studerande ska föras över till det allmänna bostadsbidraget. Deras rätt att få bostadsbidrag kommer således att avgöras enligt lagen om allmänt bostadsbidrag. De inkomster som beaktas vid beviljande av allmänt bostadsbidrag ska ändras så att den studiepenning som ingår i studiestödet beaktas som inkomst. De specialbestämmelser som gäller studerande slopas i bestämmelserna om det bostadsbidrag som betalas till hushåll och i bestämmelserna om bidragstagarens och sökandens anmälningsskyldighet. Dessutom ska de justerings- och indragningsgrunder som gäller allmänt bostadsbidrag preciseras.

Dessutom ska de maximala boendeutgifter som godkänns i det allmänna bostadsbidraget begränsas, för att man ska kunna uppnå de sparmål som läggs fram i statens budgetproposition i fråga om det allmänna bostadsbidraget och för att man ska kunna täcka de extra kostnader som överföringen av de studerande medför. I kommungrupperna I och II ska samma maximibelopp för boendeutgifter som tillämpades 2016 tillämpas 2017. I fråga om kommungrupperna III och IV ska de maximala boendeutgifterna minskas med 5 procent.

Trots att det är välkommet att studerande omfattas av det allmänna bostadsbidraget innehåller propositionen många fundamentala problem och därför lämnar vi en avvikande mening till utskottets utlåtande. Utgångspunkten i alla ändringar och reformer som gäller de studerande ska vara att de studerande tillförsäkras lika möjligheter att koncentrera sig på heltid på studier och studieframsteg.

På grund av reformen skulle en del av de studerande förlora stödet för boende helt och hållet och för en del skulle beloppet av bostadsbidrag minska, stiga eller bli oförändrat. Det uppskattas att det finns färre studerande som är berättigade till allmänt bostadsbidrag än studerande som är berättigade till studiestödets bostadstillägg, men det genomsnittliga beloppet av bostadsbidrag är större än bostadstillägget. Bostadsbidraget riktas således till allt färre studerande och till personer som har höga boendeutgifter i förhållande till sina inkomster.

Stora förändringar i studerandes försörjning

Stödet för boendet bevaras minst på nuvarande nivå eller stiger för 64 procent av de nuvarande mottagarna av bostadstillägg, alltså cirka 120 000 studerande, vars bostadsbidrag stiger med i genomsnitt 59 euro i månaden.

Uppskattningsvis 22 procent av de nuvarande mottagarna av bostadstillägg, alltså cirka 42 000 studerande, mister helt och hållet sitt stöd för boende.

I och med överföringen av de studerande till det allmänna bostadsbidraget minskar stödet för boendet för cirka 54 000 studerande med minst 300 euro per år, alltså med 25 euro i månaden. För cirka 22 700 studerande minskar stödet för boende med i genomsnitt minst 100 euro i månaden.

Utlåtande KuUU 12/2016 rd

Avvikande mening

Det är ytterst oroväckande att mer än 40 000 studerande i och med reformen helt förlorar rätten till bostadsbidrag. För närmare 80 000 studerande minskar bostadsbidraget med över 100 euro i månaden. Bostadsbidraget tryggar dock i betydande utsträckning förutsättningarna att studera på heltid och bidrar för sin del till försörjningen. Detta innebär särbehandling av studerandegrupper med olika bakgrund i fråga om inkomstnivåer jämfört med nuläget. Det sker radikala ändringar i möjligheterna att studera för studerande i olika situationer. Exempelvis barnfamiljer har inte alltid samma valmöjligheter som reformen uppmuntrar till. Därför försvårar sänkningen den genomsnittliga stödnivån också för studiernas framskridande. Ändringen understryker också vikten av FPA:s sakkunskap om nuvarande högskolestudier form och de studerandes olika livssituationer.

Redan för närvarande lever upp till 60 procent av studerande barnfamiljer under fattigdomsgränsen och de planerade nedskärningarna i studiestödet och överföringen av de studerande till det allmänna bostadsbidraget försämrar på många sätt försörjningen för studerande barnfamiljer.

Utöver de direkta effekterna av nedskärningen av studiepenningen och ändringarna i villkoren för det allmänna bostadsbidraget leder också höjningen av statsborgen för studielån till lägre inkomster från utkomststöd för studerande som har familj. Studerande barnfamiljer måste alltså bekosta försörjningen av barn allt mer med lån.

Par och de personer som hyr en bostad med ett gemensamt hyresavtal och bor tillsammans med någon annan förlorar mest på att börja omfattas av det allmänna bostadsbidraget, eftersom allmänt bostadsbidrag betalas per hushåll. Mest förlorar de par där bara den ena får bostadstillägg, eftersom hushållets alla inkomster, alltså också makens inkomster, påverkar beloppet av det allmänna bostadsbidraget. I fråga om dem minskar stödet för boende för cirka 84 procent. I fråga om alla par minskar eller helt och hållet uteblir stödet för boende för cirka 73 procent och ökar för cirka 27 procent. Definitionen av hushåll i anslutning till bostadsbidrag kommer att vara mycket problematisk.

Avslutningsvis

Att överföra studerande till det allmänna bostadsbidraget på det sätt som regeringen föreslår medför stora ekonomiska problem för de studerande vilkas bostadsbidrag antingen upphör helt och hållet eller minskar avsevärt. Dessutom är definitionen av hushåll beroende på prövning mycket problematisk. Vi anser att propositionen på ett betydande sätt äventyrar möjligheten till studier på lika villkor för studerande.

Avvikande mening

Vi föreslår

att miljöutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande KuUU 12/2016 rd
Avvikande mening

Helsingfors 29.11.2016

Jukka Gustafsson sd
Ilkka Kantola sd
Mikaela Nylander sv
Li Andersson vänst
Jani Toivola gröna
Eeva-Johanna Eloranta sd